
Az OKI Pedagógusképzési és Fejlesztési Központjának tevékenysége (1990-1995.)

Vázlat

KOCSIS MIHÁLY

1990 nyarán Andrásfalvy Bertalan miniszter úr egy olyan kis létszámú, és ezért az oktatásügyben bekövetkező változásokra, a felmerülő problémákra gyorsan és rugalmasan reagálni tudó intézet alapításának szükségességét vetette fel, amelynek feladatai a teljes vertikumot – az óvodától a pedagógusképzésig – átfogják, és amely egyaránt felkészül kutató, fejlesztő és innovációs tevékenységek hatékony végzésére, illetve irányítására is. Ez a szándék később az Alapító Okiratban részletesen is megfogalmazódott, iránymutatása ma is érvényes.

Az 1990 október 1-i hatállyal életre hívott Országos Közoktatási Intézet szervezeti struktúrájának alapját a kezdettől fogva jól körülhatárolható szakterülettel rendelkező és irányultságú központok, valamint a szerkesztőségek adják. E szervezeti egységek az alábbiak:

- Értékelési Központ,
- Fejlesztési Központ,
- Iskolafejlesztési Központ,
- Kutatási Központ,
- Nemzetiségi, Etnikai és Kisebbségi Központ,
- az Iskolakultúra szerkesztősége és
- az Új Pedagógiai Szemle szerkesztősége.

A továbbiakban – eltekintve az Intézet, mint egész tevékenységének bemutatásától és értékeléséről, illetve annak érzékeltetésétől, hogy hogyan és milyen mélységben volt mindez kitéve a politikai közélet hullámverésének, a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban bekövetkező koncepcióváltásoknak, Alapító Okirat-módosítási törekvéseknek –, kizárólag a Pedagógusképzési és Fejlesztési Központban folyamatosan kialakuló és alakuló műhelymunka irányairól és eredményeiről szándékozunk szólni.

A központ – az Alapító Okirattól adódóan – közvetítő közegként funkcionál: figyelemmel kíséri a közoktatási és a felsőoktatási rendszer működését, fejlődési tendenciáit, fejlesztési szándékait, és mindezek egymásra hatását kiemeli, vagy előrejelzi. Rendszeres kapcsolatot tart a felsőoktatási intézmények neveléstudományi tanszékeivel, illetve a tantárgypedagógiai műhelymunkákba bekapcsolódó tanszékek és megyei pedagógiai intézetek munkatársaival. Feladatkörei:

- a pedagógusképzés nemzetközi gyakorlatában megnyilvánuló fejlődési tendenciák felderítése összehasonlító vizsgálatokkal;
- a hazai pedagógusképzési reformtörekvések összegyűjtése, elemzése és terjesztése;
- új – a közoktatási rendszer átstrukturálódásához alkalmazkodó – pedagógusképzési modellek kidolgozása és kísérleti kipróbálása;

- továbbképzési modellek kidolgozása, kísérleti ellenőrzése és működtetése a pedagógusképző intézményhálózat oktatói számára (a képzők képzése);
- továbbképzési modellek kidolgozása és kísérleti kipróbálása új tantárgyak, ismeretkörök – embertan, erkölcsstan, népismeret stb. – bevezetésére, gyakorló pedagógusok számára,;
- kapcsolattartás és továbbképzési modellek kidolgozása és működtetése a határainkon túl élő magyar pedagógusok számára, illetve a pedagógusképzők oktatói számára;
- alternatív jegyzetek, segédkönyvek, kézikönyvek, programok kidolgozása;
- nemzetközi kapcsolatok kiépítése és közvetítése pedagógusképzés-kutatási és továbbképzési célzattal.

A központ munkájának megszervezése során nyilvánvalóvá vált, hogy feladatainkat csak abban az esetben tudjuk ellátni, illetve gondozni, ha azok köré műhelyeket, munkaközösségeket szervezünk. Ezzel a központ 5 főnyi munkatársi közössége megsokszorozódhat, miközben a pedagógusképzés intézményhálózatának érdeklődő szakembergárdája önszerveződéssel tapasztalatcsere-fórumot, továbbképzési lehetőségeket teremt magának, illetve kutatási, vagy fejlesztési célokat tűzhet maga elé. (Megjegyzendő, hogy e szempontból szerencsésen alakult a központ munkatársainak összetétele: mindenki kutatóintézeti, kutatási, felsőoktatási, pedagógusképzési előélettel rendelkezik, szakterületének elismert képviselője, így műhelyének kompetens irányítója.)

Szervezeti egységünk megalakulásától bekapcsolódott abba az akciókutatásba, amely a képességfejlesztő pedagógusképzés modelljének kidolgozását és kísérleti kipróbálását tűzte ki célul. E folyamatban új tantárgyak, ismeretkörök, óra- és vizsgatervek, képzési arányok, képzési modellek stb. születtek, amelyek maguk is igényelték az állandó szakmai kontrollt, vagy újabb alternatívák kidolgozását. A kísérleti program egyik új ismeretkörként született meg az embertan, majd ezt hamarosan követte az Embertan Műhely megalapítása, amely kezdetben a tárgy tanítására készítette fel a vállalkozó pedagógusokat, később fejlesztő munkájuk tartalmi segítőjévé és anyagi támogatójává is vált. Hasonló módon jött létre a Történelemmetodikai Műhely és a Neveléstudományi Tanácsékek Vezetőinek Munkaközössége is. A Fizikametodikai Műhelyt már a tapasztalatok birtokában, a természettudományok világára való kitekintés szándékával indítottuk. Sajátos és következetes munka folyik a központ ötödik műhelyében, a Sándor Körben, amely az ökumené gondolkörét emeli a pedagógiai problémák sorába. Abban is különbözik a korábban említettektől, hogy alapítása még az „intézet-előtti” időkre nyúlik vissza.

Központunk önálló szervezeti egységeként funkcionál az IUC-Hungary, amely külkapcsolataink építésével és ápolásával foglalkozik. Tevékenységének eredményeként több száz egyetemi és főiskolai oktató, illetve hallgató ismerkedhetett meg a dán közoktatási és felsőoktatási rendszerrel, szerezhettek közvetlen tapasztalatokat azok mindennapi életéről és problémáiról.

A felsorolt műhelyek segítségével a központ előzetesen vállalt feladatait folyamatosan végezte és művelte. Ezt minden területen produktumok sora igazolja. Az alábbiakban rövid áttekintést adunk a műhelyek tevékenységéről, azok vezetőinek összefoglalásában.

1. Embertan Műhely (Kamarás István)

A műhely több mint négy éve működik azzal a céllal, hogy segítséget adjon az embertan, erkölcsstan, emberismeret, önismeret tárgyakat tanító, vagy ilyen tárgyakat tanításra felkészülő pedagógusoknak. Programjában elsősorban kétféle „műfaj” szerepel. Az egyik: előadások és kerekasztal-beszélgetések, amelyeken a különböző embertudományok olyan képviselői jelennek meg mint *Balassa Péter* (filozófia, esztétika), *Balázs Zoltán* (politológia), *Boda László* (etika, teológia), *Boros István* (teológia, filozófia), *Gáspár Csaba László* (teológia, filozófia), *Gesztesy András* (teológia), *Kapitány Gábor* (szociológia), *Kocsis Mihály* (népismeret), *Kontra György* (biológia, pedagógia), *Pálhegyi Ferenc* (pszichológia, teológia), *Ranschburg Ágnes* (pszichológia), *Scheily Mária* (pszichológia, antropozófia), *Szabó Gyula* (teológia), *Székely György* (nyelvfilozófia, antropozófia), *Tillman J. József* (filozófia), *Topolánszky Ákos* (szociológia, teológia), *Tóth Géza* (biológia),

Trencsényi László (pedagógia), *Túri Zoltán* (pszichológia), *Veres András* (irodalomtudomány), *Zsolnai László* (ökológia), *Zsolnai József* (pedagógia).

A másik „műfaj” a módszertani tapasztalatcsere, amelynek keretében elsősorban a műhely embertanban praktizáló tagjai számolnak be tevékenységükről, de drámajátékban is résztvettek már a műhely tagjai. Eddig kb. százan fordultak meg a műhelyben, állandó tagsága kb. 30, de mert, minden hónap negyedik péntekén tanítási időben találkozzunk, átlagosan 20-25 fő szokott résztvenni ezeken az alkalmakon. (A műhely nyitott, a jelzett helyen és időpontban bárki csatlakozhat.) A műhely két alkalommal írt ki pályázatot: először embertan óra leírásokra (anyaga meg is jelent az Embertan óravázlatok c. kötetben), másodszer pedig az embertan tanításának módszertanával foglalkozó írásokra.

A „központi” műhelyen kívül már több regionális embertankurzus is működött illetve működik: Miskolcon, Nagyatádon, Szekszárdon, Tapolcán és Tiszafüreden 25-50 fővel. A programok az Embertan-műhely előadói és tagsága segítségével álltak össze. Résztvevőik többsége az embertan tanítására vállalkozó pedagógus, de akad köztük egészségüggyel és szociálpolitikával foglalkozó szakember, könyvtáros, népművelő, hitoktató és lelkes is. Akadt egy harmadik lehetőség is: 1992-ben az Országos Közoktatási Intézet öt ország magyar pedagógusai számára rendezett ásothalmi olvasótáborban volt egy speciális programú csoport az embertan műhely tagjai és a téma iránt érdeklődők számára.

A műhelytagok közül többen – *Ambrusné Kéri Katalin*, *Könczeyné Kuslits Katalin*, *Pálágyiné Rúzs Molnár Katalin*, *Turcsik György* és *Vörös Klára* – írtak tankönyveket és egyéb oktatási segédleteket.

2. Történelemmethodikai Műhely (V. Molnár László)

1993 tavaszán indítottuk el az egyetemi/főiskolai történelem szakmethodikusok és a pedagógiai intézeti szaktanácsadók „műhelyét”, amely általában kéthavonkénti rendszerességgel tartja szakmai megbeszéléseit. A szervezők célja nem titkoltan az volt, hogy a megelőző évtizedek „lelki eróziója” után a szakemberek számára „szellemi ózonréteget” teremtsen. Ugyanígy fontosnak tartottuk, hogy még véletlenül se hozzunk létre újabb „gittegyletet” vagy „szekértábor”, amely a történelemtanítás „királyi útjának” jogát vindikálná magának. Egy pillanatig sem gondoltuk, hogy – e területen – zsebünkben hordjuk a bölcsek kövét, és ismerjük azt az általános panaceumot, amely egy csapásra megoldaná az egyetemes és a magyar történelem tanításának gondjait.

Éppen ezért a szakmai programjaikat látogató methodikusokat, szaktanácsadókat, középiskolai tanárokat, kutatókat és fejlesztőket nem „megosztani”, hanem „egybegyűjteni” kívántuk, azzal a szándékkal, hogy fórumot, publikációs lehetőséget és nyilvánosságot biztosítsunk számukra. Meggyőződéssel hittük ugyanis, ha van értelme, haszna és hozama a demokráciának, akkor az elsősorban a nyilvánosság, amelynek segítségével kitakaríthatjuk végre Augiász istállóját. Ki kell dobni ugyanis történelemtanításunkból a „romlandó kacatot”, a múltét és a jelenét egyaránt.

Már az első szakmai megbeszélésünkön egyetértettünk abban, hogy formálódó „műhelyünk” nem törekszik kizárólagosságra, és csupán egy akar lenni a többi hasonló jellegű team, munkaközösség és munkacsoport közül, amelyek szürkeállományuk produktumaival kvalifikálják magukat. Nem „kirekesztő”, hanem „befogadó” szándék vezérelt bennünket legnagyobb közös célunk, a történelemtanítás minőségi megújítása érdekében.

Az eddigi szakmai programok témái (a rendszerváltás utáni történelemtanítás kritikus pontjai, történelemmethodikai szakirodalmunk problémái, a tér- és időszemlélet fejlesztésének lehetőségei, a történelmi fogalmak használata, a tanórai forráselemzés, a történelem felvételi vizsga korszerűsítése, a történelemtankönyv mint pedagógiai eszköz, a történelemtanítás és a művelődéstörténet kapcsolata stb.) arról győztek meg bennünket, hogy számottevő érdeklődés nyilvánul meg az időnként lenézett, másodlagos fontosságúként kezelt szakmethodika kérdései iránt. Ezt bizonyítja az a tény, hogy a „műhely” tagjai közül többen szerzői voltak az 1993 végén – a PSZM Projekt Programiroda által dotált –, a Keraban Kiadónál megjelent *Új törekvések a történelemtanításban* kötetnek, valamint a jelenleg kiadásra váró *Történelemmethodikai műhelytanulmányok* című, 15 íves

kéziratnak. Ezen kívül a műhelytagok tollából számos dolgozat látott napvilágot az „Iskolakultúra” c. folyóirat hasábjain is. Az említett írások szerzői (az egyes szakmai rendezvények előadói, felkért hozzászólói és résztvevői) – bár a hazai oktatásügy különböző területein dolgoznak – meggyőződéssel vallják, hogy a történelemtanításnak a jó módszerek adnak eleganciát, méltóságot és intellektuális változatosságot. Valamennyien hisszük, hogy a történelem nem avitt bölcsességek példatára, nem poros analógiák gyűjteménye, amelyből megérthetjük, miért úgy alakult a heti kül- és belpolitika, nem is gondosan összeállított „erősítőszert” (szteroid) az egyes népek, etnikumok identitásának fokozására. A történelem ugyanis – szerintünk – az emberi önmegismerés nélkülözhetetlen stúdiuma, amely az emberi lényeg és az évezerekes civilizációk során létrehozott értékek (anyagi és szellemi teljesítmények) megismeréséhez és megértéséhez vezet el.

A szakmai programok színvonalát jelentősen emelték azok a hazai és külföldi meghívott előadók, köztük történészek (*Fischer Ferenc, Kardos József, Kertész István, Salamon Konrád, Szili Ferenc*), művelődéstörténészek (*Gazda István, Németh József, A. Szála Erzsébet, Tókéczki László*), neveléstudományi szakemberek (*Gordon Batho, Szabenyi Péter*), szakmethodikusok (*Szabolcs Ottó, Veress Géza, Zsoldosné Olay Ágnes*), pedagógiai szakírók (*Kronstein Gábor*) és az MKM munkatársai (*Bakos Károly* és mások), akik évtizedek óta szívügyüknek tekintik történelemtanításunk minőségi megújítását, a korszerű taneszközök kifejlesztését.

Műhelyünk nem kívánt agitatív propagandát folytatni, csupán töprengésre és együtt gondolkodásra invitál a múlt és jelen történelmetanításának kritikus pontjairól, továbbá szerényen segíteni szeretne a gyakorló történelemtanárok mindennapi gondjain. Kollégáink nem kívánnak mások „tyúkszemére lépni”, vagy illetlenül „nyelvet öltögetni”, hanem tudomásul veszik a hazai tudományos és közéletben a „másság” jelenlétét, de tudják, hogy a pártállami történelemtanítás hívei és szószólói még nem tűntek el, mint „kísértetek a hajnali kakasszóra”.

A tacitusi „sine ira et studio” elvét követve, a műhely tagjai elsőrendű fontosságúnak tekintik a tárgyilagos, ideológiai hatásoktól mentes iskolai történelemtanítást, amelynek prioritását – többek között – a Történelemtanárok III. Országos Konferenciáján, 1993. október 17-én előterjesztett állásfoglalás is kiemelte: „Századunkban a hatalom mindenkori birtokosai általában a hivatalos ideológia, az államilag támogatott világnézet terjesztését, sőt nemegyszer az aktuális kormánypolitika támogatását várták el a magyar történelemtanároktól. Történelemtanításunk azonban soha nem vált mindenestül a hatalom kiszolgálójává. Egyre szélesebb körben elfogadott értékévé vált a tárgyilagosság, a különböző eszmei és politikai irányzatoktól való tudatos távolságtartás. Nehéz időkben formálódtak ki ennek a magatartásnak az alapelvei, de úgy gondoljuk, hogy tárgyilagosságnak maradni a demokráciában sem sokkal könnyebb.”

3. Sándor Kör – a pedagógiai önképzés világnézeti műhelye (Deme Tamás)

A tanártovábbképzésnek van egy sajátos területe, s ez a világnézettel van összefüggésben. Még 1989-ben jött létre ez a szellemi műhely, gyakorló pedagógusok kezdeményezésére. A név (Sándor Kör) a XX. század két igen jelentős pedagógusára, tudósára utal: Karácsony Sándorra és Sík Sándorra. Nem véletlen, hogy az egyikük reformatus, a másik a katolikus felekezethez tartozott. A Sándor Kör ugyanis az ökumenikus elkötelezettségű tanárok köre. Mind világnézeti, mind társadalmi értelemben.

A legkülönbözőbb szakokat és évfjásokat tanító pedagógusok immár 6 éve rendszeresen (havonta) találkoznak a Körben. Minden alkalommal egy közösen választott téma, egy (vagy több) előadóval – teremt lehetőséget az önművelésre, eszmecserére.

A hat év alatt hozzávetőlegesen 500-600 tanárt, tanárjelöltet érintett meg a műhelybeszélgetés. A fejlődéslélektantól a művészeti nevelésen át az ökológiáig, az orkesztika nevű tánrendszerig sok mindenről esett szó. Téma volt a felekezeti iskolák, a Fasori Evangélikus Gimnázium, a Baár-Madas, a Lauder Közösségi Iskola, vagy a Pannonhalmi Gimnázium sorsa. A Sándor Kör aktívan részt vállalt az ún. „ökumenikus iskolák” koncepciójának és működési feltételeinek megteremtésében. A műhely több intenzív továbbképzést és nyári pedagógus-tábort szervezett. (Határon túlra is.)

A Sándor Kör eredményeihez tartozik egy könyvsorozat beindítása is. A „Növekedvén nevelünk” – pedagógusoknak szóló sorozatot a Kör tagjainak kezdeményezése tette lehetővé.

A műhelyt anyagilag nem támogatja egy intézmény sem. Gyakorlatilag a tagok tartják fent – és az igény, amely létrehozta. A rendszeresen összejövő tagságban több vidéki is található. Célja, célunk – megtanulni egymás nyelvét, az egység nyelvét. Igazi, nevelőknek való feladat.

4. Fizikametodikai Műhely (Bardócz András)

A Fizika Módszertani Műhely az ország főiskoláin és egyetemeken dolgozó fizika szakmódszertanos kollégák közreműködésével indult el. Működésének első évében a fizika módszertan tanításának helyzetét tekintette át, gyakorlatilag az összes magyarországi tanárképző intézményben. Bár a találkozók résztvevők létszáma és egyetemi illetve főiskolai státusa is változó bizonyos értelemben mégis rendszeres önképzési fórumnak tekinthetjük. A csoport mindenféle értelemben nyitott. Megbeszélésein érdeklődő középiskolai tanárok, vagy akár laikusok is résztvehetnek. Sajnos működésének anyagi feltételei gyakorlatilag nincsenek biztosítva és az egyetemek és főiskolák közti szeparálódás is zilálón hat a csoportra.

A csoportot eleinte a kölcsönös érdeklődés, majd egy idő óta a közös munkavégzés reménye tartja össze. Jelenlegi programja jegyzetírás a fizika módszertanának tanításához. Működése bizonyos mértékig megfelel a *Magyar Beck-féle* „professzor” képzési koncepciónak. A tagok a módszertant tudománynak tekintik, ugyanakkor nem fogadják el a kizárólagosság elvét, amennyiben szinte minden módszertani választási lehetőséget egyenjónak vélnek a tanítás módszerét általában „tanárfüggőnek” tartják. A szaktudományi ismereteket önmagukban nem tartják elégségesnek a jó pedagógussá váláshoz, és a módszertant a szakismeretek és az általános pedagógiai tárgyak közti „kölsönhatást közvetítő részecskének” tekintik. A fejlődés lehetősége talán a kognitív pedagógia alkalmazása irányában, illetve a *Zátonyi Sándor*, *Takács Viola*, és mások által végzett egzakt felmérések alapján történő továbbhaladás irányába mutat.

A Műhely első találkozója 1993. november 2-án volt. Ezen az együttműködés lehetőségeit vitattuk meg és elhatároztuk, hogy tájékozódunk a fizika módszertan tanításának helyzetéről a különböző intézményekben. Ugyanennek az évnek decemberében kezdtük meg a rendszeres előadásokat az egy-egy intézményben folyó munkáról. *Főzy István* mondta el nézeteit az ELTE TTK-n folyó metodikai képzésről. Még ekkor pályázatot nyújtottunk be a PSZM Programirodához tantervkészítés és módszertani jegyzet írására kérve támogatást. 1994. januárjában *Erlichné Bogdán Katalin* előadását hallgattuk meg a BGYTF-n folyó módszertani képzésről. Márciusban *Molnár László* mutatta be a BDTF hasonló irányú tevékenységét. Áprilisban *Poór Istvánt* az ELTE TTK, *Papp Katalint* a JATE, *Szőcs Gézá*t az EKTF módszertani munkájáról hallgattuk meg. 1994. októberében ültük megalakulásunk egyéves évfordulóját. Elhatároztuk, hogy hozzáfogunk a módszertani jegyzet írásához. Decemberben az első tartalmi vázlat alapján elkezdtük a jegyzet szerkezetének megtervezését. 1995. január végén egyes résztémákról már részletes vázlatokkal rendelkezve nagyvonalakban megállapodtunk az egyes témák tartalmát és a szerzők személyét illetően.

Összegezve: a műhely munkáját aktív önképzésnek tartjuk, mely folyamatosan termeli ki az írásos dokumentumokat is. (A műhelyen elhangzott beszámolók rövidített változatai az iskolakultúrában olvashatóak.) Ha a módszertani jegyzet elkészül, azt az „önképzés” e szakaszát záró kollektív „disszertációnak” tekinthetjük.

5. A Nemzetközi Oktatási Központ – IUC –, és magyar képviselete, az IUC-Hungary (Kovács Katalin)

Az 1986-ban Dániában alapított nemzetközi Oktatási Központ – IUC a dán név rövidítése – egyike volt az első olyan nyugat-európai szervezetnek, mely nem iskolai kereteken belül a hagyományosan nemzeti monopóliumnak tekintett oktatásügy nemzetközi vonat-

kozásaival, lehetséges kapcsolódási pontjaival kezdett foglalkozni. Azóta mind Keleten, mind Nyugaton egész koreográfiája alakult ki a pályázati rendszereknek, a bilaterális és soknemzeti együttműködési formáknak. Az IUC kis non-profit szervezet lévén rövid időtartamú, aktuális kérdésekkel foglalkozó együttműködési formákra specializálódott: konferenciákat, tanulmányutakat szervez elsősorban tanárok és diákok számára Európában és Észak-Amerikában.

Az elmúlt években több százan vettek részt az IUC rendezvényein. Elsősorban az Európai Unió és a dán állam támogatásával – és növekvő mértékben közép-európai források révén is – sok közép-kelet-európai résztvevő is eljutott az IUC programjaira.

Az IUC hagyományos programjai:

- Oktatással a Demokráciáért (európai tanári konferenciák);
- A Közös Jövők (látogatások az Európai Unió intézményeiben);
- Az Átalakuló Európa (kelet- és nyugat-európai tanulmányutak amerikai oktatók részére);
- Demokrácia és Föderalizmus az Egyesült Államokban (tanulmányút európai diákok számára);
- Ifjúsági Vezetői Ismeretek (TEMPUS program);
- A Holocaust Emlékezete (európai és amerikai diákok és tanárok számára);
- Globális Párbeszéd (tanulmányutak az oktatási reformok nyomában);
- Európa Népei (kisebbségi témájú konferenciák);
- A Tanár Szepe Társadalomban (konferenciasorozat);
- Az Észak Hangja Európában (skandináv tanárok és diákok programjai).

E sokszínű tematika feldolgozásához változatos színhelyek, előadók, együttműködők kellenek. Az IUC egy olyan partneri hálózatot épített ki melynek révén közvetlen kapcsolatokkal rendelkezik számos európai ország oktatási szakembereivel és intézményeivel. Az együttműködés rendszerességének biztosítása érdekében az IUC képviselőket nyitott a legfontosabb partner országokban. Így az Egyesült Államokban, Kanadában, Nagy-Britanniában, illetve Lengyelországban és Magyarországon.

A Nemzetközi Oktatási Központ magyarországi képviselőtének Budapesten az Országos Közoktatási Intézet Pedagógusképzési és Fejlesztési Központja ad helyet. A képviselő hivatalosan 1992-ben nyílt meg, de már az azt megelőző évben is számos OKI-s kutató és szakember járt Dániában illetve segített az IUC magyarországi programjainak lebonyolításában. A magyar képviselő létrehozása lehetővé tette magyar diákok, tanárok és oktatási szakemberek rendszeres részvételét a nemzetközi programokon és az IUC budapesti programjainak zökkenőmentes lebonyolítását, de az igazi nyereséget az új közös programok fejlesztése hozta.

Az elmúlt években a magyar pedagógusképző intézmények képviselőtében nyolc oktatói és diákcsoporth vett részt rövid dániai tanulmányutakon, melyeknek célja a dán iskolarendszer és pedagógusképzés megismerése, szakmai tapasztalatcsere volt. E rendezvényeken kívül a nemzetközi tanári konferenciák voltak a legsikeresebbek, melyekből leginkább a szaporodó magyar alternatív és magániskolák pedagógusai illetve fejlesztő szakemberei profitálhattak.

Az IUC-Hungary szeretné folytatni a konferenciák és tanulmányutak részvételi lehetőségeinek közvetítését, és az IUC magyarországi programjainak szervezését. A fejlesztési tervekben továbbá szerepel egy hiánypótló információs központ létrehozása, mely pályázati tanácsadással, széles körű adatgyűjtéssel és tájékoztatással foglalkozna.

Az IUC-ról további felvilágosításért a következő címekhez lehet fordulni:

Ingolf Knudsen
 director, IUC-Europedirector
 P.O. Box 150
 5700 Svendborg
 Denmark
 Tel.: 45 62 21 68 92
 Fax: 45 62 20 28 92

Kovács Katalin
 IUC-Hungary
 1051 Budapest
 Dorottya u. 8.
 OKI)
 Tel.: 1 118 6287
 Fax: 1 118 6384

6. A Neveléstudományi Tanszékek Vezetőinek Munkaközössége (Kocsis Mihály)

A negyedik éve működő munkaközösség azzal a céllal jött létre, hogy segítse a különböző intézményekben működő neveléstudományi tanszékek közvetlen szakmai kommunikációját, kutatási-fejlesztési együttműködését, ugyanakkor információs és továbbképzési bázisként is funkcionáljon. Nevével ellentétben a tanszékek minden érdeklődő munkatársa előtt nyitott.

A munkaközösség a rendszeres találkozások mellett eddig három nagyobb vállalkozásba kezdett. Ezek az alábbiak:

- Szakma? Tudomány? Metapedagógiai eszmecsere a magyar pedagógiáról címmel konferencia szervezése;
- dániai tanulmányút szervezése egyetemi és főiskolai oktatók számára;
- pályázat a Pedagógus Szakma Megújítása Programirodához, illetve az abban vállalt témák közös kidolgozása.

A háromnapos metapedagógiai konferenciát 1993. januárjában Jászberényben szerveztük, mintegy 70 főnyi résztvevővel. A program kiemelkedő része volt az a kerekasztal-beszélgetés (vagy inkább vita), amelyet a társtudományok jeles képviselőinek – *sGazsó Ferenc, Juhász-Nagy Pál, Magyar Beck István, Kamarás István, Pléh Csaba, Szépe György, Zsolnai József* – meghívásával az adott tudományok meta szintű elemzésének aktuális helyzetéről és az eredmények „pedagógiai” következményeiről szerveztünk. Kevésbé volt eredményes az a tervünk, hogy a metapedagógia egy-egy leszűkített témájának vizsgálatára munkacsoportokat alakítsunk. Érzékelhető volt, hogy a metapedagógiai szemléletmód hiánya, illetve igénye még nem vált motiváló erővé a neveléstudományi tanszékek hálózatában.

Az egyetemi és főiskolai oktatók számára szervezett dániai tanulmányúton a 45 főnyi küldöttség a pedagógusképzés – továbbképzés mindennapi gyakorlatával ismerkedett meg. A látogatás fontos eleme volt a szabad tanárképző elméleti és gyakorlati munkájának elemzése. A munkaközösség legnagyobb horderejű, és legtöbb munkatársat mozgósító vállalkozása a Pedagógus Szakma Megújítása Programirodához benyújtott pályázat, és az abban vállalt feladatok megoldása, illetve a kutató-fejlesztő folyamatok elindítása volt. A pályázatban a munkaközösség tíz problémakör kutatását, vizsgálatát vagy feltérképezését vállalta. Ezek az alábbiak:

1. Az „Univerzitás” irányába tett lépések hatása az intézményhálózatra: átalakulások, egyesülések, megszünések, community college-ok, gyakorlóiskolák, finanszírozás. (Dokumentumelemzés és gondolat kísérlés.)
2. A háromlépcsős (B.A., M.A., Ph.D) felsőoktatási rendszer kiépülése, a pedagógusképzés pozícióinak felvázolásával. (Dokumentumelemzés és gondolat kísérlés.)
3. A kiépített nyugat-európai pedagógusképzési és továbbképzési rendszerek összehasonlító strukturális és tartalmi elemzése. (Összehasonlító vizsgálatok.)
4. A hazai pedagógusképzési hagyományok és a mai gyakorlat összehasonlító elemzése. (Összehasonlító elemzések.)
5. Az értelmiségi, a pedagógusi és a szaktudományt képviselő szerepekre való felkészítés filozófiai, tudományelméleti és tudásszociológiai alapjai. (Elméleti kutatás.)
6. A pedagógusképzés humán reformja: emberkép, (gyermekkép, pedagóguskép) társadalomkép, magyarságkép, természetkép, transzcendens világok képe, világkép. (Elméleti kutatás és programtervezés.)
7. A gyakorlati képzés helyzete és feladatai egy megújított pedagógusképzési struktúrában. (Empirikus vizsgálat-és programtervezés, együttműködve az 1. és a 4. munkacsoporttal.)
8. A továbbképzés tartalmi és strukturális megújítása. (Empirikus vizsgálat és programtervezés.)
9. Gondolat kísérlés egy ideálisnak vélt pedagógusképzési modell felvázolására.
10. A képzők képzése mint tudásszociológiai probléma. (Empirikus vizsgálat és programtervezés.)

Mindegyik problémakör vizsgálatára munkacsoportok szerveződtek, amelyek tevé-

kenységüket önállóan végezték. A folyamatosan születő produktumokat három alkalommal konferencián (1993 novemberében Pécsen, 1994 májusában Nyíregyházán, 1995 májusában Budapesten) mutattuk be, illetőleg vitattuk meg. Az elkészült tanulmányok közül néhány a Magyar Felsőoktatás című folyóirat ezévi 5-6. számában jelent meg, és az Iskolakultúra jelen száma a következő oldalakon újabbakat tartalmaz.

A megjelent és megjelenő szakanyagok a műhelymunka folyamatát jelenlegi állapotában, és csak néhány területen illusztrálják. Ez arra utal, hogy a munkaközösség kutató-fejlesztő tevékenysége nem zárult le, hanem az eddigiekhez hasonló módon folytatódik.

Ezúton mondunk köszönetet a közel 60 főnyi külső munkatársi gárdánknak a munkaközösségben végzett tevékenységéért, és a Pedagógus Szakma Megújítása Projekt Programirodájának tevékenységünk anyagi támogatásáért.